«6D020400 – Мәдениеттану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған Әмен Асхат Жангелдіұлының «Диаспора: мәдениеттанулық мәселе» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің

СЫН-ПІКІРІ

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:	Диссертация тақырыбы ғылымды дамытудың келесі басым бағыттары мен мемлекеттік бағдарламаларға: «Мәңгілік ел» ғылыми негіздері (XXI ғасырдың білімі, гуманитарлық ғылымдар саласындағы іргелі және қолданбалы зерттеулер) сәйкес келеді.
		1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі); 2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы) 3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)	Диссертациялық жұмыс Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының төмендегідей басым бағытына сәйкес орындалған: - Білім және ғылым саласындағы зерттеулер; - Әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар саласындағы зерттеулер.
2.	Ғылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	Зерттеу барысында қол жеткен ғылыми-практикалық маңызы және нәтижелері ғылымға елеулі үлесін қосады. Диссертациялық жұмыста, этникалық диаспора мәдениетін қалыптастыру мен дамытудың әдіснамалық мәселелері бойынша диаспора мәніне, анықтамасына, қалыптасу белгілеріне, этникалық днаспора мәдениетінің жүйесі мен генезисін,е диаспоралар мәдениетіне шетелдік және отандық гуманитарлық ғылымдар бағыттындағы ғалымдардың еңбектерін басшылыққа ала отырып кешенді түрде зерттеу жүргізілген. Зерттеу тақырыбы толық ашылған. Қазақстан Республикасының этникалық келісім саясаты, мемлекеттік бағдарламалар кең көлемде талқылынып жан-жақты қарастырылған. Диаспора мәдениетін қалыптасу тенденцияларын және онын басқа этностық қауымдастықтардың мәдениеттерімен

			озара әрекеттесу механизмін анықтай алған. Қазақстандағы толерантты сала мен мультикультурализмнің калыптасуы, дамуы диаспора мәдениетін сақтау құралы ретінде мәдениетаралык толеранттылық мультикультурализм маселелерінің практикалық және теориялык шешімдерін іздестірген. Сонымен қатар, диспоралар өмірінің әлеуметтік-мәдени жағдайын диагностикалау: талдау және жақсарту жолдарын Батыс Қазақстан облысындағы диаспоралардың алеуметтік-мәдени жағдайының жалпы сипаттамасымен, ондағы диаспоралар мәдениетінің әлеуметтік-мәдени жағдайы мен даму тенденцияларын диагностикалаған. Этникалық диаспоралардың әлеуметтік-мәдени тұрмысы да зерттеліп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтары анықталған.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) <u>жоғары</u>; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған	Ғылыми жұмыстың өзіндік орындау деңгейі жоғары. Батыс Қазақстан облысындағы диаспора өкілдерінің күнделікті өмір тарихы мен олардың қоғамдаға әлеуметтік-экономикалық түрғысанан интерграциялануы зерттеу барысында олармен арнайы сауалнамалар мен еркін сұхбаттар жүргізілген. Алынған материалдар еңбекте кеңінен берілген. Сондықтан зерттеу жұмысының нәтижелері теориялық және практикалық жағынан құнды материал болып саналады.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) <u>негізделген;</u> 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген.	Диссертацияның өзектілігі қазіргі таңдағы этникалық саясатымен тікелей байланысты. Тарихи отанынан алыс, өзге елде тұрып жатқан этностар өзіндік ұлттық мәденнетінің сақталуы бойынша диаспора деп аталады. Қазір Қазақстанда түрлі диаслоралар өмір сүріп жатыр. Диаспораның әлеуметтік болмысы коғамда бірқалыпты емес, тұрақсыз, үнемі белгілі бір кезеңге ауысып, толқып тұратындықтан тұрып жатқан елі үшін үнемі назардан тыс құбылыс. Қоғамда этносарслық қатынастарда ара-түра туындап қалатын кақтығыстык мәселелергде бар екені жасырын емес. Бұл айналып келгенде диаспораларды ұлттық идентификация мәселесіне яғни ұлттық өзін-өзі сәйкестендіруге деген ұмтылыстын, өздерінің мәдени болмысын сақтаудың одан әрі күшеюіне ассимиляцияға қарсы тұруға әкеледі. Осы тұрғыдан алып карағанда, Қазақстандағы диаспорлар тарапынан туындап жатқан немесе туындауы мүмкін шиеленістер олардың ұлтаралык қарым-қатынастарының белгілі бір деңгейге жеткендігін әлі де терең және

			егжей-тегжейлі талдаудың зерттеу маңыздылығы көрсетілген. Диссертацияның өзектілігі негізделген.
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды 1) айқындайды; 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды	Диссертациялық жұмыстақырыбының көкейкестілігі жан-жақты ашылған. Диссертациялық жұмыста диаспоралар мәдениетіне мәдениеттанулық талдаулар жасалынған,қазіргі қазақстандық қоғамның әлеуметтік-мәдени әртүрлілігінің өсуі жағдайында мультикультурализм мәселесін түбегейлі мәдениеттанулық талдау қажеттілігімен анықталған. Диссертацияның ғылыми нәтижелері және жасалған тұжырымдары, алға қойылған мақсаты мен міндеттері зерттеудің ғылыми мазмұнының сәйкестігімен сипатталады.
		4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді	Ғылыми зерттеу жұмысының мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді. Зерттеу тақырыбының мақсаты диаспора мәдениетінің қалыптасу тенденцияларын және оның басқа этностық қауымдастықтардың мәдениеттерімен өзара әрекеттесу механизмін анықтау. Қазақстандағы этникалық диаспоралар мәдениетін зерттеу. Диссертацияның ұсынылған материалдары және алынған нәтижелер қойылған болжамды растап, зерттеудің мақсаты мен міндеттерін шешуге бағытталған.
		4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ	Диссертациялық жұмыстың барлық бөлімдері толық байланысқан, ішкі бірлікке ие, қол жеткізген ғылыми нәтижелерге жан-жақты зерттеу жасалынған. Диссертациялық зерттеудің негізгі мазмұны толық ашылған және зерттеуде қойылған мақсат-міндет орындалған. Докторант зерттеу тақырыбын ашу барысында қазіргі заманғы мәдениеттанулық, әлеуметтанулық салыстырмалы әдістерді тиімді қолдана отырып жан-жақты ғылыми талдау жасаған. Батыс Қазақстан облысында тұрып жатқан диаспоралардың мәдениетіне талдау жұмыстары жасалған.
		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар; 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген	Диссертация жазу кезінде сыни талдау жүргізілген. Диссертациялық жұмыста диаспора, этникалық саясат саласында зерттелген ғалымдардың еңбектері мен диссертациялық жұмыстарға талдау жұмыстары жүргізілген. Диаспорология саласын зерттейтін ғалымдардың еңбектерін негізге алған. Мұрағат құжаттарындағы материалдар мен санақ агентігінің материалдарына сүйенілген. Этникалық саясат саласындағы заңнамалар мен мемлекеттік бағдарламалар талданып берілген. Мәдени үрдістегі құбылыстарды зерттейтін тарихилық қағидасына

			және ғылыми талдаудың объективтілігіне негізделген. Зерттеу жұмысы әлеуметтік-мәдени мәслеге талдау салыстырмалы, мәдени-әлеуметтанулық, мәден-типологиялық талдау әдістерді қолдану арқылы жүргізілген. Зерттеу жұмысы барысында арнайы әзірлеген сұрақтармен сауалнама жүргізу, сұхбат алу, еркін сұхбат әдістері де қолданылған.
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) <u>жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</u> 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Зерттеу жұмысының ғылыми нәтижелері мен қағидаттары негізінен жартылай жаңа болып табылады. – диаспора мәнін, анықтамасын, қалыптасу белгілерін анықтау мақсатныда талдау жүргізілген. Бұл жартылай ғылыми жаңалық бола алады. – этникалық диаспора мәдениетінің жүйесі мен генезисіне талдау жасалған. Жартылай ғылыми жаңалық бола алады. – диаспоралар мәдениетін зерттеудің әдіснамалық тәсілдері талданған. Жартылай ғылыми жаңалық бола алады. – мәдениетаралық толеранттылық мәдениеттердің өзара әрекеттесуінің императиві ретінде анықтау жұмыстары жүргізілген. Жартылай ғылыми жаңалық бола алады. – қазіргі Қазақстандағы мультикультурализм мәселелерінің практикалық және теориялық шешімдерін іздеу. Бұл жартылай ғылыми жаңалық бола алады. – Батыс Қазақстан облысындағы диаспоралардың әлеуметтік-мәдени жағдайы сипатталған. Жартылай ғылыми жаңалық бола алады. – диаспоралар мәдениетін зерттеудің әлеуметтанулық құралдары анықталған. Жартылай ғылыми жаңалық бола алады. – арнайы жүргізілген әлеуметтік сауалнамаларға сәйкес диаспоралар мәдениетінің мәдени-әлеуметтік жағдайы мен даму тенденциялары диагностикаланған. Бұл ғылыми жұмыстың толық ғылыми жаңалығы.
		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) <u>жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</u> 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Диссертацияның қорытындылары жартылай жаңа. Зерттеу жұмысының нәтижелері мен қағидаттары зерттеудің мазмұнының сәйкестігімен, зерттеуде қолданылған әдіс-тәсілдердің тиімділігімен, эксперимент жұмысының жүйелі жоспарлануымен, сандық және сапалық көрсеткіштердің дәлелділігімен сипатталады.

		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Технологиялық шешімдер жартылай жаңа болып табылады. Зерттеу нәтижелерін статистикалық өңдеу IBM SPSS Statistics 20 статистикалық пакетін қолдана отырып вариациялық қатарларды үлестіру параметрлеріне байланысты параметрлік және параметрлік емес әдістерді қолдану арқылы жүзеге асырылған. Зерттеу жұмысының қорытынды бөлімінде келтірілген ұсыныстарды Қазақстан тәжірибеиесіне сәйкес этносаралық, көші-қон үдерісіне қатысты мемлекеттік бағдарламаларды дайындау барысында қолдануға болады.
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)	Барлық негізгі тұжырымдар әлеуметтанулық және мәдениеттанулық өлшемдердің сапалық және сандық мәліметтерінің ғылыми дәлелдеріне негізделген.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар	Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет: 7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді 7.2 Тривиалды ма? 1) иә; 2) жоқ 7.3 Жаңа ма? 1) иә; 2) жоқ 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) иә; 2) жоқ	**Бірінші.** Диаспора мәдениеті түсінігі негізінде этникалық мәдениет қағидасы жатқандығы туралы анықтама жасау. 7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді 7.2 Тривиалды ма? 1) иә; 2) жоқ 7.3 Жаңа ма? 1) иә; 2) жоқ 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) иә; 2) жоқ **Екінші.** Этникалық диаспора мәдениетінің жүйесі мен генезисіндегі мәдениет - этникалық мәдениет - этникалық

			диаспора мәдениеті ұғымдарының қисынының құралуы. Қолданылған тәжірибелік материалдар сенімді, қорытындылар негізделген, ұсыныстар тәжірибелік маңызға ие. 7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді 7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) жоқ 7.3 Жаңа ма? 1) ия; 2) жоқ 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) ия; 2) жоқ **Үшінші.** Диаспораны мәдениеттанулық категория ретінде екі жолмен қарастыру - "этнос","этникалық азшылық","этноәлеуметтік","этникалық топ"және т. б. ұғымдарынан ерекшеленетін этникалық қауымдастық ретінде "тігінен"; - "көлденең" қоныс аудару тобы ретінде, колония, жерлестер және т. б. сияқты басқа қоныс аудару топтарынан ерекшеленеді. Қарастырылған тақырыптың әрбір бөлімі бойынша мұқият, тиянақты жұмыс байқалады. Жұмыстың тақырыбы толық ашылған, қойылған мақсат, міндет орындалған. 7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді 7.2 Тривиалды ма? 1) ия;

			2) <u>жоқ</u> 7.3 Жаңа ма? 1) <u>иә</u>; 2) жоқ 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) <u>кең</u> 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) <u>иә</u>; 2) жоқ **Төртінші.** Мультикультурализм практикасы мен саясатының табыстылығы мәдени әртүрліліктің қажетті қағидаты ретінде толеранттылыққа негізделгеніне назар аудару арқылы зерттелген. Қолданылған тәжірибелік материалдар сенімді, қорытындылар негізделген, ұсыныстар тәжірибелік маңызға ие. 7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) <u>дәлелденді</u>; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді 7.2 Тривиалды ма? 1) иә; 2) <u>жоқ</u> 7.3 Жаңа ма? 1) <u>иә</u>; 2) жоқ 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) <u>кең</u> 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) <u>иә</u>; 2) жоқ **Бесінші**. Қазақстанда мултикультурализм процесі болуы заңдылық. Осы орайда шетел тәжіриебеліне негізделінген қазақстандық моделді одан әрі дамыту жолдары қарастырылады.

			7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді 7.2 Тривиалды ма? 1) иә; 2) жоқ 7.3 Жаңа ма? 1) иә; 2) жоқ 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) иә; 2) жоқ **Алтыншы.** Диспора феномені этникалық ағзаның өміршеңдігін қамтамасыз ететін мәдени ерекшелікке негізделуі анықталған. Автор жұмысты ғылыми тұрғыда зерттеу барысында диаспора мәдениетін зерттеу мәселесін жетілдіру негізінде бірнеше ұсыныстар да ұсынған. 7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді 7.2 Тривиалды ма? 1) иә; 2) жоқ 7.3 Жаңа ма? 1) иә; 2) жоқ 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа;

			3) кең 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) иә; 2) жоқ **Жетінші.** Батыс Қазақстанд облысындағы этникалық диаспоралардың даму процестерін, олардың мәдениеттер арасындағы өзара әрекеттестігін, олардың өздері арасында да, жергілікті халықпен де жүргізген талдауы осы процестер барысында бірқатар негізгі тенденцияларды анықтау әлеуметтік сауалнамалар мен жекелеген сұхбаттар арқылы зерттелген. Қолданылған тәжірибелік материалдар сенімді, қорытындылар негізделген, ұсыныстар тәжірибелік маңызға ие. 7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді 7.2 Тривиалды ма? 1) иә; 2) жоқ 7.3 Жаңа ма? 1) иә; 2) жоқ 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) иә; 2) жоқ Зерттеу тақырыбы бойынша 9 ғылыми жұмыс жарияланған, оның ішінде ҚР ҒБМ білім және ғылым саласы бойынша бақылау комитетінің ұсынған баспаларында -4, Scopus халықаралық деректер базасына енген журналда – 1 мақала және шетелдік конференция материалдарында 4 мақала жарияланған.

8.	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) ия; 2) жоқ	Зерттеу жұмысында жалпы ғылыми және мәдениеттанулық әдістеме қолданылған. Зерттеуші диссертация жазу кезінде мәдени үрдістегі құбылыстарды зерттейтін тарихилық қағидасына және ғылыми талдаудың объективтілігіне басты назар аударған. Этникалық диаспорлар мәдениеті ғылыми мәселесі пәнаралық тұрғыдан талданған. Мәдени әдіс-тәсілдермен қоса, әлеуметтанулық, мәдени-типологиялық талдау әдістерін қолдану арқылы зерттеу жасаған. Сондай-ақ, проблемалық-хронологиялық, жүйелілік, перспективтілік, статистикалық, салыстырмалық-әлеуметтанулық тәсілдерді де қолданған.
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия; 2) жоқ	Диссертация жұмысының нәтижелері заманауи әдістерді пайдалана отырып алынған. Ғылыми жұмыстағы ақпараттар кесте арқылы берілген және деректерді құру, салыстыру сияқты әдістер қолданылған.
		8.2 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) ия; 2) жоқ	Ия.Теориялық қорытындылар мен ұсыныстар нақты материалдарға, сарапшылардың пікірлеріне және де зерттеу тақырыбына сай жазылған еңбектермен мұрағат құжаттарындағы материалдармен дәлелденген және расталған. Сауалнама әдістері делелденген. Осыған арнайы диаспора мәдениетін зерттеу мақсатында далалық зерттеулер мен сауалнама жүргізген материалдар кіреді. Алға қойылған әлеуметтік зерттеулер арқылы диссертация тақырыбында көрсетілген мақсаттар мен міндеттерге сандық және сапалық сауалнамалық зерттеулер әдісі қолданылған.
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған	Қолданылған әдебиеттердің тізімінде диссертациялық жұмыстың маңызды мәліметтерін растайтын көптеген сенімді деректер мен тиісті ғылыми әбедиеттер қарастырылған. Зерттеу мәселелері бойынша шетелдік және отандық авторлардың зерттеу еңбектеріне сілтемелер берілген. Зерттеу жұмыстары барысында деректік негізде басшылыққа алынып, кеңінен қолданылды. Ғылыми журналдар мен ғылыми-практикалық конференция материалдарындағы жинақтар, бұқаралық ақпарат құралдарына жарияланған зерттеушілердің мақалалары да сілтеме жасалған.

		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз	Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті. Онда көптеген дереккөздер, мұрағат құжаттары мен ғылыми, мерзімді, заңнамалық және нормативтік, құжаттар тізімі ұсынылған. 151 библиографиялық сипаттамадан тұрады.
9	Практикалық құндылық принципі	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар: 1) ия; 2) жоқ	Ия, диссертацияның теориялық маңызы жоғары. Зерттеу барысында тақырып толықтай ашылған, мәдениеттанулық әдіс-тәсілдер талаптарға сай іске асырылған. Диссертациялық зерттеудің барысында пайдаланылған теориялық – әдістамалық ұстанымдар мен принциптерді келешекте аталмыш тақырыптағы ғылыми зерттеу жұмыстарында қолдануға болады.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жоқ	Диаспоралардың проблемалары мен даму перспективалары мен диаспоралар мәдениеті туралы жұмыста анықталған диссертациялық зерттеу материалдарын мемлекеттік органдар, атап айтқанда, Қазақстан халқы Ассамблеясы этникалық қатынастар саласындағы бағдарламаларды құру және жүзеге асыру үшін қолдана алады. Зерттеу барысында алынған материалдарды ғылыми-зерттеу және оқытушылық қызметте: мәдениеттану, этнография, әлеуметтік философия, этносоциология, этносаясаттану бойынша арнайы курстар шеңберінде әдістемелік кешенін дайындауға, лекция өткізуге пайдалануға болады.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Диссертациядағы зерттеулер мен практикалық ұсыныстар толығымен жаңа болып табылады. Диаспораладың этникалық ерекшеліктері мен олардың тарихы мен қазіргі жағдайы туралы зерттеулерден алынған негізгі материалдар мен ұсыныстар жаңа болып табылады. Олардың БҚО орналасу көрсеткіштері мен әлеуметтік-экономикалық тұрғысында ерекшеліктері ашылып көрсетілген. Әр түрлі диаспора өкілдерімен жүргізілген арнайы әлеуметтік сауалнамалардан алынған ақпараттардың практикалық маңызы жоғары.
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа;	Ізденушінің диссертациялық жұмысы жан-жақты талданып, талаптарга сай орындалған. Диссертацияның жазу және рәсімдеу сапасы жоғары деңгейде жазылған. Жұмыстың ішкі бірлігі бар және ғылыми нәтижелері

		3) орташадан төмен; 4) төмен.	жинақталған. Автор тарапынан қорғауға ұсынылған кейбір тұжырымдар ізденушінің жеке зерттеулеріне негізделген. Диссертация мазмұнындағы негізгі ұғымдар, анықтамалар мен терминдер жүйесі жеткілікті түрде ұсынылған. Диссертацияның құрылымы мен мазмұнын ресімдеу ғылыми жұмыстарға қойылатын белгіленген талаптарға сәйкес келеді.

Ресми рецензенттер пікірлерінде келесі шешімдердің бірін көрсетеді:

1) философия докторы (PhD) немесе бейіні бойынша доктор дәрежесін беру;

2) диссертацияны пысықтауға жіберу (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайлардан басқа);

3) философия докторы (PhD) немесе бейіні бойынша доктор ғылыми дәрежесін беруден бас тарту

Ресми рецензенттер пікірлерінің көшірмелері докторантқа диссертация қорғауға дейін кемінде 5 (бес) жұмыс күнінен кешіктірілмей беріледі.

Ресми рецензент:
Кадыралиева А.М
(Аты-жөні) (қолы)

М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, PhD доктор
(жұмыс орны, ғылыми дәрежесі)